

Hungary, Romania and Ukraine / ed. by M. Tatur // Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2004. – 416 p.

3. Lane D. Varieties of Capitalism in Post-communist Countries. – Basingstoke: Palgrave, 2006. – 278 p.

4. van Zon H. The Rise of Conglomerates in Ukraine: the Donets'k Case // Big Business and Economic Development Conglomerates and Economic Groups in Developing Countries and Transition Economies under Globalisation / ed. A. F. Jilberto. – London; New York: Routledge. – P.378–397.

5. Re-constructing the Post-Soviet Industrial Region: the Donbas in Transition Region / ed. by A. Swan. – NY: Routledge, 2007. – 192 p.

6. Shelley L. Russia and Ukraine: transition or tragedy? // Menace to society: political criminal collaboration around the world / ed. by R. Godson. – New Brunswick N.J.: Transaction Publishers, 2003. – P.199–229.

7. Beyond Varieties of Capitalism: Conflict, Contradiction and Complementarities in the European Economy / ed. by B. Hancke, M. Rhodes, M. Thatcher. – Oxford: Oxford University Press, 2007. – 438 p.

8. Greshkovits B. Leading sectors and the variety of capitalism in Eastern Europe // State and Society in Post-Socialist Economies / ed. by J. Pickles. – Basingstoke: Palgrave, 2009. – P.19–46.

9. Myant M., Drahokoupil J. International Integration, Varieties of Capitalism and Resilience to Crisis in Transition Economies // Europe-Asia Studies. – №64. – P.1–33.

10. Böröcz J. Notes on the geopolitical economy of post-state-socialism // Socialism Vanquished, Socialism Challenged: Eastern Europe and China, 1989–2009 / ed. by N. Bandelj and D. J. Solinger. – Oxford: Oxford University Press. – P.103–124.

11. Clarke S. Globalization and the Uneven Subsumption of Labour Under Capital in Russia // Global Economy Contested // ed. by M. Taylor. – London: Routledge, 2008. – P.32–50.

12. Upchurch M. Persistent Economic Divergence and Institutional Dysfunction in Post-Communist Economies: An Alternative Synthesis // Competition & Change. – 2012. – №16. – P.112–129.

13. Dzarasov R. The Conundrum of Russian Capitalism: The Post-Soviet Economy in the World System. – London: Pluto Press, 2013. – 377 p.

14. Yurchenko Y. Capitalist bloc formation, transnationalisation of the state and the transnational capitalist class in post-1991 Ukraine. – Submitted for the Degree of Doctor of Philosophy in International Relations. – University of Sussex, 2013. – 256 p.

15. Popovych Z. Chy buv neoliberalizm v Ukraini? // Spil'ne: zhurnal social'noi' krytyky. – 2014. – Vyp.7. – S.165–172.

16. Gorbach D. Pro try svity, zmagannja zherty i politekonomiju // Spil'ne: zhurnal social'noi' krytyky. – 2014. – Vyp.7. – S.173–191.

17. Dergunov Ju. Kapitalizm iz prykmetnykamy // Spil'ne: zhurnal social'noi' krytyky. – 2014. – Vyp.7. – S.38–54.

18. Bidochko L. Theoretical Framework and Genesis of Cultural Materialism in Political Studies // Naukovi zapysky NaUKMA. Politychni nauky. – 2016. – T.186. – S.18–22.

19. Chobit D. V. Narcys, abo Shtryhy do politychnogo portretu Viktora Medvedchuka. – K.: Prosvita, 2001 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://exlibris.org.ua/medv/index.html>.

20. Ishhenko V. O. Novi livi jak suspil'nyj ruh u suspil'stvi, shho transformujet'sja: na prykladi Ukrainy: dys. ... kand. soc. nauk: 22.00.03. – Kyi'v, 2011. – 260 s.

21. The World Bank. GDP (constant 2010 US\$) [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD?locations=UA>.

22. Central'na vyborcha komisija. Oficijnyj veb-server [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.cvk.gov.ua/>.

23. Ukrain's'ke suspil'stvo 1994–2005. Dynamika social'nyh zmin / za red. V. Vorony, M. Shul'gy. – K.: Instytut sociologii' NANU, 2005. – 653 s.

24. Vybery Prezydenta Ukrainy. Informacijno-analityчне vydannja / gol. red. M. M. Rjabec'. – K.: Central'na vyborcha komisija, 2000. – 395 s.

25. Moroz naviv zapys Mel'nychenka, de Janukovyh fal'syfikuvav vybery [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/news/2004/07/14/3001142/>.

26. Pinduck O. Ukraine: foreign trade and industrial restructuring [Electronic resource]. – Retrieved from: http://icps.newagelab.com.ua/pub/files/49/12/INDEUNIS_Trade_UKR.doc.

27. Eyal G., Széleányi I., Townsley E. Making Capitalism Without Capitalists: The New Ruling Elites in Eastern Europe. – Brooklyn: Verso Books, 2001. – 281 p.

28. Reisinger W., Miller A., Hesli V. Political Values in Russia, Ukraine and Lithuania: Sources and Implications for Democracy // British Journal of Political Science. – 1994. – №24. – P.183–223.

29. Dyczok M. Do the Media Matter? Focus on Ukraine // Media, Democracy and Freedom: The Post-communist Experience / O. Gaman-Golutvina, M. Dyczok (eds). – Bern: Peter Lang, 2009. – P.17–42.

30. Wilson A. Virtual Politics: Faking Democracy in the Post-Soviet World. – New Haven: Yale University Press, 2005. – 332 p.

31. The Influence of the economic crisis on the underground economy in Germany and the other OECD-countries in 2010: a (further) increase [Electronic resource]. – Retrieved from: <http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/LatestResearch2010/ShadEcOECD2010.pdf>

32. Bojczun M. Strategija rozvytku i rezhym nakopychennja: povernennja kapitalizmu do Ukrainy // Spil'ne: zhurnal social'no krytyky. – 2014. – Vyp.7. – S.132–145.

33. Vander Linden M. Global Labour: A Not-so-grand Finale and Perhaps a New Beginning // Global Labour Journal. – 2016. – №7. – P.201–210.

34. Chibber V. Rescuing class from the cultural turn [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://catalyst-journal.com/vol1/no1/cultural-turn-vivek-chibber>.

35. Kubicek P. Civil Society, Trade Unions and Post-Soviet Democratization: Evidence from Russia and Ukraine // Europe-Asia Studies. – 2002. – №54. – P.603–624.

Bidochko L. Ya., graduate student of the Department of Political Science, National University of «Kyiv–Mohyla Academy» (Ukraine, Kyiv), bidochko.lesia@gmail.com

Transformations of Ukraine's left parties at the beginning of the 21st century: materialistic analysis

At the beginning of the 21st century, the Ukrainian economy emerged from the «free fall» of the 1990s. At the same time, political life shook the scandalous actions of the authorities and mass protests organized by the opposition. Many Western and domestic researchers analyzed the socio-economic and socio-political trajectory of the development of modern Ukraine; especially successful conceptual schemes and methodological tools have been proposed by neo-Marxists and institutionalists. The trend of political life of Ukraine in the 1920's was a sharp decline in electoral popularity and, consequently, representation in the power bodies of the left-wing political forces, which can only partly be explained by economic factors. To understand the reformatting of Ukrainian politics in the new century, we need to include the concept of «agent» and «class» in our analysis. Those social groups that arose as a result of market transformations entered Ukrainian politics in the late 1990s – early 2000s and gradually pushed the «old left» into secondary positions, and eventually pushed them out. The Ukrainian case confirms the theoretical assumptions about the growth of the role of structural and suprastructural factors in the life (post) of industrial societies.

Keywords: cultural materialism, Ukraine's politics, economy, left, CPU, SPU, elections, protests, nationalism, class, agency, upper bourgeoisie, privatization.

* * *

УДК 32:332

Артішевський А. Е.,
аспірант кафедри політології
та державного управління історичного
факультету, Східноєвропейський
національний університет ім. Лесі Українки
(Україна, Луцьк), edward_a@bigmir.net

Податковий майдан – делегітимація політичної влади

Делегітимація влади як результат її дії – це неприйняття її суспільством як найбільш не відповідної вимогам та викликам суспільно-політичної реальності.

Делегітимація випливає з переконання, що політична влада не адекватно репрезентує суспільні інтереси та цінності в наявній суспільно-політичній ситуації. Коли державні інститути сприймаються як засоби примушення суспільства, а не як засоби його об'єднання [1]. А це, у свою чергу, передбачає делегітимацію, збанкрутіло політичної влади.

Ключові слова: влада, громадянська непокор, держава, делегітимація, коефіцієнт, криза, легітимація, податки.

Після здобуття державної незалежності і визначенні курсу на побудову соціально-орієнтованої ринкової економіки в Україні сформовано податкову систему. Ухваленим у 1991 р. Законом «Про систему оподаткування» було запроваджено 16 загальнодержавних податків і зборів. У 1992 р. декретами Кабінету Міністрів визначено 17 місцевих податків і зборів. Водночас запровадили систему оподаткування прибутку підприємств, ставка якого коливалася від 30 до 80% залежно від виду діяльності (середньозважена норма сягала 35–40%). У 1994 р. на цей податок доводилося 29% бюджетних надходжень.

На початку 1992 р. Запроваджено податок на додану вартість (ПДВ) за ставкою 28% замість податків, з обігу та продажу. У 1994 р. питома вага ПДВ у структурі доходів бюджету досягала 35%. У 1992 р. декретом Кабінету Міністрів «Про прибутковий податок з громадян» ввели оподаткування доходів громадян за ставками (10, 20, 35 і 50%).

Загалом, у 1991–1994 роках прийняли 12 основних законів України та декретів уряду з питань формування нормативно-правової бази для податкової системи. Після затвердження такого пакету законодавчих актів у 1991–1994 рр. в Україні сформувалася власна податкова система, яка на той час відображала специфіку перехідної економіки та ситуації в країні.

В міжнародній практиці застосовують коефіцієнт оцінки еластичності податків. Він демонструє тенденцію: на скільки відсотків змінюються податкові надходження при зміні ВВП на 1%. Якщо цей коефіцієнт дорівнює одиниці, то еластичність податків стабільна, коли ж нижче – неоптимальна.

Розрахунки підтвердили: в 1991–1994 рр. еластичність податків в Україні була нестабільною і неоптимальною – коефіцієнт тоді становив 0,45. Це означає, що динаміка обсягів податкових надходжень відставала від активності обсягів ВВП. Причин тут декілька: тінізація економіки, неадекватність податкових ставок, ухиляння від сплати податків, невідповідні податкові пільги. Відповідно виникла гостра потреба в ґрунтовному та комплексному реформуванні податкової системи.

Трансформаційна криза перехідного періоду, яка досягла найбільшої глибини в 1994 р. (спад ВВП – 22,9%), зумовила й необхідність зміни податкової системи. Головним чином, це було пов'язано з фінансовою ситуацією в економіці. Так, якщо в 1990 р. збитковими вважали 9% підприємств, у 1995 р. – 20, у 1997 р. – 50%, то в 1999 р. їх уже налічувалося близько 60%. Доходи населення були нестабільні і низькі.

Ринок (точніше – базар) став всенародним засобом виживання. А його першим символом стала величезна сумка, прикріплена до візка з коліщатками. У народі це дотепне пристосування прозвали «кравчучка». Найважчим періодом в історії незалежної України був 1993 рік. Крах української промисловості став причиною гіперінфляції. Ціни росли кожен день. Інфляція досягла рекордних позначок.

Як зазначає американський філософ, політолог Х. Арндт, «громадянська непокоря виникає тоді, коли значна кількість громадян переконалися, що нормальні канали змін більше не функціонують, і скарги не будуть почуті, що, всупереч, уряд зберігає моделі дії, в яких

законність і конституційність відкриті для серйозних сумнівів» [2, р. 74].

Криза легітимності державної влади спричинена нездатністю органів влади здійснювати свої функції. Здійснення політичною владою недолугої економічної політики спрямованої на збагачення олігархічних кланів. Корупція в органах державної влади. Податкова політика яка веде до неспроможності в подальшому розвивати малий та середній бізнес. Неспроможністю уряду адаптуватися до динамічної зміни умов суспільного розвитку, розривом між конституційними нормами та практикою їхнього втілення. Все це привело до проявів ненасильницьких методів боротьби, масових страйків шахтарів в червні 1993 року.

Перший масовий шахтарський страйк в історії незалежної України почалася після чергового підвищення цін на продукти харчування шахтарі з донецької шахти ім. Засядька оголосили про початок страйку. До вечора шахтарі зібралися на міській площі, до них приєдналися представники інших шахт.

Урядова делегація відмовилася вести переговори про політичні вимоги, після чого представники шахтарських колективів вийшли з діалогу. Замість шахтарів чиновники з Києва стали спілкуватися з директорами місцевих вугільних підприємств. Цим скористався Юхим Звягільський тодішній мер Донецька і директор шахти ім. Засядька в червні місяці він був призначений на посаду віце-прем'єр міністра. Гірникам пообіцяли підвищення зарплати і тарифів на закупівлю вугілля. Також було оголошено про проведення референдуму про довіру президенту, після чого страйкова активність стала згасати. Однак вже до осені прогресуюча інфляція звела нанівець всі фінансові досягнення страйкуючих. Проте політичні вимоги шахтарів (делегітимація діючого президента) зробили свій вплив на рішення про проведення дострокових президентських виборів, які відбулися влітку 1994 року. Президентом став Леонід Кучма.

У липні 1996 року на Донбасі почалася чергова шахтарський страйк, яку підтримали гірники із Західної України. Щоб привернути увагу до своїх соціальним вимогам, гірники перекривали залізничну колію, а окремі групи шахтарів вирушили до Києва. Однак тодішній уряд досить жорстко розібрався з протестуючими. Ці хвилювання на Донбасі були використані прем'єр-міністром Павлом Лазаренком для відсторонення від влади тодішнього глави Донецької області Володимира Щербаня.

Всеукраїнський референдум за народною ініціативою відбувся 16 квітня 2000 р. Понад 80% виборців, що взяли участь у голосуванні, висловилося за двопалатний парламент; за скорочення числа депутатів з 450 до 300; за ліквідацію права депутатської недоторканності; за надання Президентові права достроково припиняти повноваження Верховної Ради України, у разі якщо остання протягом одного місяця не сформує постійно діючу парламентську більшість або в разі не затвердження нею протягом трьох місяців підготовленого і поданого в установленому порядку Кабінетом Міністрів проекту Державного бюджету України. Виконання рішень референдуму поставило на порядок денний питання про внесення суттєвих змін до Конституції і виборчого закону. Проте процес імплементації в силу різних причин гальмувався.

Згідно Указу Президента України «Про заходи з реформування податкової політики», Верховна Рада в 1997 році прийняла Закон «Про внесення змін до Закону України «Про систему оподаткування», а також ухвалили новий Закон «Про оподаткування прибутку підприємств», яким запровадили нову методологію обчислення податку за єдиною ставкою 30%. Законом «Про податок на додану вартість», знизили основну ставку з 28 до 20% і встановили пільгову (нульову) ставку.

Для стимулювання ділової активності окремих галузей і депресивних територій в Україні запроваджувалися податкові експерименти. Зокрема Указом Президента України «Про фіксований сільськогосподарський податок» (1998 р.) замість 10 зборів ввели єдиний податок з площі сільськогосподарських угідь у відсотках до їх грошової оцінки. А з підписанням Указу Президента України «Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників» (1998 р.) суб'єкти господарювання отримали можливість використовувати кошти нарахованого ПДВ на розвиток власної матеріальної бази. З метою зниження податкового навантаження на фонд оплати праці підприємств у 1998 р. Указом Президента України «Про деякі зміни в оподаткуванні» скасували так званий «чорнобильський збір», який становив 12% від фонду оплати праці. Також було скасовано вилучення до бюджету частини амортизаційних відрахувань підприємств. Після запровадження цих законодавчих актів бюджетно-податкова система дещо стабілізувалася що було свідченням наближення її до розвинених країн.

Спеціальним законом у 1999 р. було запроваджено інноваційно-інвестиційний експеримент у гірничо-металургійному комплексі. Підприємствам галузі надали значні податкові пільги, спрямовані на їх модернізацію і підвищення конкурентоспроможності продукції. Загальна сума фіскального послаблення сягала 50–70% базових нараховувань. Завдяки цьому за час експерименту (1999–2001 рр.) виробництво металопродукції зросло на 30%, а її експорт – майже вдвічі. Рентабельність галузі перевищила 10%, частка бартерних розрахунків зменшилася в 16 разів, заборгованість із заробітної плати скоротилася вдвічі. Водночас зросли платежі до бюджету та Пенсійного фонду. За ці роки підприємства гірничо-металургійного комплексу оновили майже 10% виробничих потужностей, на що було спрямовано 7,4 млрд. грн.

Ще одним напрямом реформи стало запровадження в 1998 р. указом президента спрощеної системи оподаткування малого підприємництва. Встановлювалася ставка єдиного податку для підприємців – фізичних осіб у межах 20–200 грн. за місяць. Для малих підприємств – юридичних осіб Були введені два внески на вибір: 6% від виручки зі сплатою ПДВ і 10% – без сплати ПДВ. Після запровадження спрощеної системи оподаткування кількість малих підприємств у 2001 р. порівняно з 1998 р. зросла на 35%, а підприємців – фізичних осіб – на 43%.

Загалом, ефективна ставка ПДВ знизилася з 15,3% у 1998 р. до 9% у 2002 р., а продуктивність податку (співвідношення ефективної та стандартної ставки) – від 76,5 до 40%. Водночас фіскальне навантаження на реальних (не пільгових) платників податків залишалося непомірним. Як наслідок, високим залишався і рівень тінізації доходів з метою ухилення від сплати зборів. Найбільше це проявлялося при виплаті заробітної

плати у так званих «конвертах». Така система негативно позначалася не лише на бюджеті, але й на пенсійному та інших соціальних фондах. Тож необхідно було істотно активізувати роботу над удосконаленням податкової системи.

Одним з перших кроків у цьому напрямі стало прийняття 24 грудня 2002 р. Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств». Ним передбачено зменшення з 2004 р. ставки податку на прибуток підприємств з 30 до 25%. У травні 2003 р. Було прийнято Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб», у якому замість п'яти ставок (10, 15, 20, 30 і 40%) запроваджувалася єдина на рівні 13%, а з 2007 р. – 15%. Середньо-річний приріст ВВП за 2000–2004 рр. становив 8,4%.

Після обрання Президентом України В. Ющенка в податковій реформі настав застій. Попри численні заяви її лідерів щодо фіскальної реформи, не було зроблено практично нічого. Жодних змін до базового податкового законодавства тоді не внесли. Навіть не вдалося реалізувати намічені в 2003 р. положення щодо зниження ставки ПДВ до 17%. Нічого нового не було вписано ні в ставки оподаткування, ні в процедури адміністрування податків.

Залишалися проблеми й щодо еластичності податків, їх адміністрування. За цей період фіскальне навантаження в загальному плані, і за структурою утримувалося на рівні попереднього періоду. Податкова еластичність теж практично не змінилася.

Основний акцент у фіскальному вдосконаленні за президентства Віктора Андрійовича Ющенка було зроблено на зниження мита, внесені зміни в відповідні профільні закони України. Зросли обсяги митних платежів: у 2008 р. у порівнянні з 2004 р. – майже в 5 разів. Досягнуто цього за рахунок збільшення обсягів зовнішньої торгівлі. У той же час зниження рівня митних платежів спричинило структурну деформацію зовнішньої торгівлі, головним чином, у співвідношенні експорту та імпорту. Внаслідок цього сальдо зовнішньої торгівлі товарами з позитивного (3,7 млрд. дол.) у 2004 р. стало негативним (–18,5 млрд. дол.) у 2008 р. Отже, втрати платіжного балансу держави виявилися більш відчутні, ніж позитивні зміни в митних платежах

Дискусії стосовно Податкового кодексу велися з 2003 року в 2010 р. він був прийнятий. Серйозні нерозв'язані проблеми в податковій сфері виявилися одразу ж після прийняття кодексу, про це відкрито заявляли на «Податковому Майдані» в 2010 р., який підтримали всі незадоволені.

На думку американського політолога Д. Шарпа, однією з характеристик демократичного суспільства є існування неурядових груп і інститутів, незалежних від держави. Найпотужнішим з доступних засобів для борців за свободу є політична непокоря або ненасильницька боротьба [3].

Збільшення акцизних зборів і рентних платежів, викликало невдоволення владою її делегітимацію що привело до здійснення акцій протесту підприємців під назвою «Податковий майдан». Податковий кодекс дійсно мав чимало недоліків, що підтверджувало недолугу економічну та податкову політику влади, та делегітувало політичну владу. Зокрема в податковому кодексі визначалося збільшення податку на доходи

громадян з 15 до 17%, запровадження 5-відсоткового податку на доходи від депозитів. Введення податку 15% з доходів від незалежної професійної діяльності. Планувалося також істотне звуження сфер діяльності, з яких сплачується єдиний податок підприємцями – фізичними особами й запровадження розрахункової методики визначення непрямих податків. Про недоробки Податкового кодексу свідчить і та обставина, що за 3 роки після прийняття до нього внесли близько 100 змін. Тому й не дивно, що незважаючи на оптимістичні заяви влади щодо прогресивності згаданого кодексу, так і не вдалося знизити податкове навантаження на економіку. Фіскальна система України все ще залишається однією з найбільш заплутаних і неефективних у світі. У рейтингу країн за сприятливістю податкових порядків для бізнесу, підготовленому Світовим банком, у 2013 р. наша країна посіла 165 місце із 185.

За оцінками експертів, Україна продовжувала залишатися в десятці країн з найбільш складними податковими системами. Українські підприємства щороку ховали від бюджету близько 20% належних платежів. За цим показником ми в «лідерах». Стосовно кількості податків Україна перебувала на 91 місці рейтингу серед 185 країн світу, за фіскальним навантаженням – на 154 місці, а щодо затрат часу на адміністрування зборів – на 171 місці. Загалом, серед своїх найближчих сусідів – країн ЄС і СНД – Україна мала найменшу ефективну податкову систему та низький рівень ВВП на жителя.

Для більшої об'єктивності варто порівняти показники податкової ефективності України з державами, які мають аналогічний рівень ВВП на жителя. До цієї групи країн з параметрами ВВП на жителя 3–6 тис. дол. разом з Україною входило 35 країн із 185. До речі, в ній європейських країн – лише одиниці. Переважають держави Центральної та Південної Америки, Південно-Східної Азії, Північної Африки. Однак і серед них Україна має значно вище податкове навантаження, переважаючи навіть середній показник у групі. Зокрема з усіх податків – у 1,5 раза, щодо ПДВ і податку на прибуток – у 1,3, податку на працю – майже в 4 рази. Водночас затрати часу на адміністрування податків в Україні майже вдвічі вищі від середніх по групі.

В Україні ПДВ – це один з податків бюджету, з яким найбільше проблем. Майже 40% сплаченого ПДВ з вироблених в Україні товарів і послуг підлягає відшкодуванню. З належних для цього сум майже 40% – не повертається. Приблизно чверть можливого ПДВ припадає на пільги, тоді як у країнах ЄС – менше 10%. В адмініструванні ПДВ – складний і створює чималий простір для різних маніпуляцій, «карусельних схем», фальсифікацій з відшкодуванням. Про вразливість ПДВ до маніпуляцій свідчать, зокрема, дані про різницю між сплаченими та повернутими сумами ПДВ у регіонах. Так, у 2011 р. у Донецькій області вона становила 5 млн. грн., а в Києві – майже 5 млрд. грн. Тобто в тисячу разів більше. Ще в семи областях, які теж є потужними платниками ПДВ, ця відмінність у 100–300 разів більша, ніж у Донецькій області.

Дві третини податкових преференцій припадає на ПДВ. Унаслідок цього бюджетна ефективність податку залишається низькою – у межах 40–50%. недоліки

ПДВ – складність і трудомісткість адміністрування та вразливість до специфічних махінацій (фіктивний експорт, «карусельна схема»), незаконне відшкодування тощо. Зазначені недоробки особливо характерні для країн з високим рівнем тінізації економіки, корупції, авторитарності влади та правового нігілізму. Отже, якщо ці чинники стали підставою для критики ПДВ в Україні, то, можливо, проблема якраз не в ньому, а в умовах ведення бізнесу, фіскальній політиці та специфіці вітчизняного податкового адміністрування загалом. Закономірно, що все це спричиняє невдоволення владою її делегімацію.

Для порівняння у США ПДВ справляють з роздрібною реалізацією. У Швейцарії ж навпаки, цей податок береться з оптової торгівлі. Рейганоміка [4]. Так, за часів «рейганоміки» в США різко зростав дефіцит державного бюджету, а норма заощаджень знижувалася і становила лише 3,9%. Це був найнижчий на той час показник серед розвинутих країн. Водночас після зменшення податків за роки президентства Рейгана відбувалося прискорене економічне зростання. Досвід податкових реформ у країнах Центральної та Східної Європи свідчить: їх основною метою стало не стільки зниження податкового навантаження, скільки забезпечення стабільності та надійності профільного законодавства, максимальне наближення його до європейських зразків і врахування специфіки країн. Так, у Словаччині, де було 21 вид і 5 ставок оподаткування прибутків, запровадили плоску шкалу – податку на прибуток підприємств, доходи фізичних осіб і ПДВ мали єдину ставку – 19%. Під час фіскальної реформи тут було скасовано 80% податкових пільг, зокрема всі з ПДВ. Різке скорочення кількості податкових режимів створило рівний фіскальний простір, що сприяло посиленню економічної конкуренції. Крім того, чітко спрацювала формула «немає пільг – немає корупції». В результаті податкове навантаження на економіку Словаччини становило 29% Міжнародний досвід показує, що проблема бюджетного дефіциту дуже часто вирішується не підвищенням податків, а їх зниженням. Такій шлях стимулюють підприємницьку діяльність спонукає до створення нових робочих місць і зростання бюджетних надходжень. Саме так Р. Рейган рятував економіку США, коли вона переживала сильну стагнацію. У 1986 р. у США зменшили майже всі види податків [5, р. 343]. Одночасно була проведена реформа корпоративних податків та обмежені можливості мінімізації бази оподаткування. Завдяки цьому американська економіка зі стагнації перейшла до зростання й протягом кількох років з'явилося понад 40 млн. робочих місць. Епоха Рейгана була тривалим періодом економічної експансії [6, 117(6): 3–11]. Така економічна політика дістала назву «рейганоміка».

Поступове зниження податкового навантаження на основі міжнародного досвіду та адаптація його до специфіки й особливостей розвитку країни створить умови, за яких майже неможливо буде ухилитися від виконання податкових зобов'язань. Це й спонукатиме до поступового збільшення надходжень до державного бюджету, а також їх раціонального розподілу. За ефективного реформування фіскальної системи, при зниженні реального податкового тиску, Україна матиме всі шанси стати серйозним суб'єктом податкової конкуренції у світовому просторі.

Низьку оцінку податкової реформі в Україні дає Світовий банк. Він дійшов думки, що в нас надто багато різних податків і зборів. На складання податкової звітності та сплату зборів в Україні витрачається набагато більше часу чим в інших країнах світу. За цим показником наша країна перебуває на 174 місці в світі. Для порівняння: в Об'єднаних Арабських Еміратах витрати часу підприємців на адміністрування податків становлять лише 12 годин. Водночас резервом зниження податкового навантаження є детінізація економіки. Згідно аналізу Світового банку, з урахуванням детінізації економіки в Україні податкове навантаження може бути на рівні таких країн як Ізраїль та Кіпр.

Список використаних джерел

1. Михальченко Н. И. Работали мы просто за обычную зарплату [Текст] / Н. И. Михальченко // Сегодня. – 2009. – 10 июля (№144(3277)). // Mihal'chenko N. I. Rabotali my prosto za obychnuju zarplatu [Tekst] / N. I. Mihal'chenko // Segodnja. – 2009. – 10 iulja (№144(3277)).
2. Arendt H. Crises of the Republic. – London. 240 p.
3. Шарп Д. От диктатуры к демократии. Концептуальные основы освобождения // Sharp D. Ot diktatury k demokratii. Konceptual'nye osnovy osvobozhdenija [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psyfactor.org/lib/sharp.html>
4. Niskanen, William A. Reaganomics.
5. Testimony of Gen. Edward C. Meyer, Chief of Staff, United States Army, Department of Defense Appropriations for Fiscal Year 1982, October 7, 1981, pt.9. – P.343.
6. «The 1990–1991 Recession: How Bad was the Labor Market?». Monthly Labor Review (Bureau of Labor Statistics) 117(6): 3–11 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.bls.gov/opub/mlr/1994/06/art1full.pdf>

Artishevsky A. E., postgraduate student of the Department of Political Science and Public Administration of the Faculty of History, Lesia Ukrainka Eastern European National University (Ukraine, Lutsk), edward_a@bigmir.net

Tax maïdan – deligitiation of political power

The government's delicacy as a result of its action is its rejection by the society as the most not relevant to the requirements and challenges of socio-political reality.

Deligitiveness stems from the conviction that political power does not adequately represent social interests and values in the current socio-political situation. When state institutions are perceived as means of coercion of society, and not as means of its unification and this, in its turn, implies the delimitation of a failed political power.

Keywords: government, civil disobedience, state, deligitiation, coefficient, crisis, legitimacy, taxes.

* * *

УДК 94(73):327«2017»

Вонсович О. С.,

кандидат політичних наук, доцент
кафедри міжнародних відносин, ПрАТ
«Українсько–Польський вищий навчальний заклад
«Центрально–Європейський університет»
(Україна, Київ), sefnrof@ipnet.ua

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США 2017 Р.: НОВІ ПІДХОДИ ЩОДО БОРЬБИ ІЗ ПРІОРИТЕТНИМИ ВИКЛИКАМИ ТА ЗАГРОЗАМИ

Метою даної статті – є аналіз Стратегії національної безпеки США 2017 р. в контексті нових підходів щодо боротьби із пріоритетними викликами та загрозами. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані

висновки полягають в наступному: Стратегія національної безпеки США досить відкрито демонструє наміри Америки щодо забезпечення своєї безпеки в різних сферах за допомогою різних засобів; ідея панамеріканізму є основоположною для Стратегії і визначальною з точки зору повноцінної реалізації національних інтересів; захист інтелектуальної власності та національного наукового потенціалу в розрізі збільшення конкуренції з боку Китаю вимагає від керівництва США розробки сучасної моделі забезпечення безпеки в сфері технологій та інновацій; Стратегія національної безпеки повинна стати основоположною щодо забезпечення національної безпеки Сполучених Штатів Америки на найближчу перспективу, а також стати надійним форпостом відстоювання національних інтересів як всередині країни, так і поза її межами.

Ключові слова: Сполучені Штати Америки, національна безпека, виклики, загрози, заходи, національні інтереси.

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є визначення нових підходів щодо боротьби із пріоритетними викликами та загрозами на основі положень стратегії національної безпеки США 2017 р. Такими, які раніше не були достатнім чином обґрунтовані, видаються наступні аспекти: предметний аналіз положень Стратегії, визначення пріоритетних заходів забезпечення національної безпеки, дослідження характерних викликів та загроз національній безпеці, визначення основних сфер, які найбільш піддані впливу небезпек та інші.

В статті автором були використані матеріали зарубіжних ЗМІ. Це допомогло автору більш детально дослідити змістові положення Стратегії національної безпеки, а також визначити її характерні особливості.

Метою даної статті – є аналіз Стратегії національної безпеки США 2017 р. в контексті нових підходів щодо боротьби із пріоритетними викликами та загрозами.

Своєрідною відповіддю на дестабілізацію ситуації в сфері міжнародної безпеки, а також на посилення нових викликів та загроз стало оприлюднення 18 грудня 2017 р. Стратегії національної безпеки Сполученими Штатами Америки. На відміну від попередньої, ця Стратегія розглядає значно ширше коло питань, які відповідають поточній ситуації в світі. Цей документ базується на так званих «чотирьох стовпах», які сформовані на основі життєво важливих інтересів:

- захищати американський народ, батьківщину та американський спосіб життя;
- сприяти американському процвітанню;
- зберігати мир за допомогою сили;
- просувати американський вплив.

Ці «стовпи» та власне сама Стратегія національної безпеки керується поверненням до принципового реалізму.

Для того, щоб зрозуміти більш детально зміст кожного розділу Стратегії, доцільним вбачається проведення аналізу його положень. В Першому розділі цього документу основну увагу зосереджено на таких проблемах як: захист американських кордонів та території; переслідування загроз аж до їх джерела; зберігання Америки безпечною в кібернетичній ері; просування американської стійкості.

В контексті захисту кордонів та території основними діями визначені наступні: захист від зброї масового знищення; боротьба з біологічними загрозами та епідеміями; укріплення кордону та міграційна політика [1, р. 8–9]. Саме ці три заходи, на думку Д. Трампа, є найбільш пріоритетними для США в контексті забезпечення національної безпеки. З огляду на поточну ситуацію на міжнародній арені, небезпека поширення